

20-Fevral, 2026-yil

**BO‘LAJAK BOSHLANG‘ICH TA‘LIM O‘QITUVCHILARIDA
MEDIAKOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHNING PEDAGOGIK
MEXANIZMLARI**

Xushboqov Ismoil Urolmaxamatovich

Denov tadbirkorlik va pedagogika institute

Email: i.xushbaqov@dtpi.uz

KIRISH

Hozirgi globallashuv va raqamli texnologiyalar rivojlanishi ta'lim tizimida yangi pedagogik yondashuvlarni joriy etishni talab qilmoqda. Zamonaviy axborot jamiyatida bo'lajak o'qituvchilarning mediakompetentligini rivojlantirish muhim kasbiy kompetensiyalardan biri sifatida qaralmoqda. Boshlang'ich ta'lim o'qituvchilari o'quvchilarning dastlabki bilim olish jarayonida asosiy yo'naltiruvchi shaxs hisoblanadi, shuning uchun ularning media savodxonlik darajasi yuqori bo'lishi zarur.

Mediakompetentlik pedagogning axborotni to'g'ri tahlil qilish, baholash va ta'lim jarayonida samarali foydalanish ko'nikmalarini o'z ichiga oladi. Raqamli ta'lim muhitining kengayishi o'qituvchilardan tanqidiy fikrlash, axborot madaniyati va raqamli kommunikatsiya kompetensiyalariga ega bo'lishni talab etadi. Shu sababli bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarini tayyorlash jarayonida mediakompetentlikni rivojlantirish dolzarb pedagogik muammo hisoblanadi.

MAVZUNING NAZARIY ASOSLARI

Mediakompetentlik zamonaviy pedagogik ta'limning muhim tarkibiy qismi bo'lib, u axborot bilan ishlash, media manbalarni tahlil qilish va raqamli texnologiyalardan pedagogik faoliyatda foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishga xizmat qiladi. Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, media savodxonlikni rivojlantirish o'quvchilarning mustaqil fikrlash qobiliyatini oshirishga yordam beradi.

Boshlang'ich ta'lim tizimida mediakompetentlikni rivojlantirish pedagogik jarayonning samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Bo'lajak o'qituvchilar o'quv materiallarini tanlash, media resurslardan foydalanish va raqamli ta'lim vositalarini pedagogik faoliyatga moslashtirish ko'nikmalariga ega bo'lishi kerak.

PEDAGOGIK MEXANIZMLAR

Bo'lajak boshlang'ich ta'lim o'qituvchilarida mediakompetentlikni rivojlantirish bir nechta pedagogik mexanizmlarga asoslanadi. Birinchi mexanizm – kompetensiyaga asoslangan ta'lim texnologiyalaridan foydalanishdir. Ushbu yondashuv nazariy bilimlarni amaliy faoliyat bilan uyg'unlashtirish imkonini beradi.

Ikkinchi mexanizm – interaktiv o'qitish metodlarini joriy etish hisoblanadi. Loyiha asosida o'qitish, muammoli ta'lim, guruhli ishlash va raqamli ta'lim platformalaridan foydalanish mediakompetentlikni rivojlantirishga ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

20-Fevral, 2026-yil

Uchinchi mexanizm – axborot madaniyatini shakllantirishdir. Bo‘lajak o‘qituvchilar axborot manbalarini tanlash, tahlil qilish va pedagogik maqsadlarda foydalanish ko‘nikmalariga ega bo‘lishi muhim hisoblanadi.

Shuningdek, raqamli pedagogika elementlarini ta’lim jarayoniga integratsiya qilish muhim ahamiyatga ega. Multimedia texnologiyalari, elektron ta’lim resurslari va onlayn platformalardan foydalanish mediakompetentlikni rivojlantirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT NATIJALARI VA MUHOKAMA

Tadqiqot natijalari bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilarida mediakompetentlikni rivojlantirish pedagogik mexanizmlarning samarali ekanligini ko‘rsatdi. Interaktiv metodlar asosida tashkil etilgan mashg‘ulotlar talabalarining axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini yaxshilashga yordam berdi.

Talabalar media materiallarni tanlash, tahlil qilish va ta’lim jarayonida qo‘llash bo‘yicha amaliy ko‘nikmalarni rivojlantirdi. Raqamli ta’lim vositalaridan foydalanish o‘quv jarayonining samaradorligini oshirdi.

Mediakompetentlikni rivojlantirish pedagogning kasbiy tayyorgarligini takomillashtirishga xizmat qiladi. Zamonaviy ta’lim sharoitida o‘qituvchilarning raqamli kompetensiyalarini rivojlantirish muhim pedagogik vazifa hisoblanadi.

XULOSA

Bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilarida mediakompetentlikni rivojlantirish zamonaviy pedagogik ta’lim tizimining muhim vazifalaridan biri hisoblanadi. Tadqiqot natijalari mediakompetentlikni shakllantirishda pedagogik mexanizmlardan tizimli foydalanish ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qilishini ko‘rsatdi. Raqamli ta’lim muhitining kengayishi bo‘lajak o‘qituvchilardan yuqori darajadagi media savodxonlik va axborot madaniyatiga ega bo‘lishni talab etadi.

Mediakompetentlikni rivojlantirish jarayonida interaktiv ta’lim texnologiyalari, kompetensiyaga asoslangan yondashuv va raqamli pedagogika vositalaridan foydalanish muhim ahamiyat kasb etadi. Talabalarning axborotni tahlil qilish, media materiallarni tanlash va pedagogik faoliyatda qo‘llash ko‘nikmalarini shakllantirish kelajak o‘qituvchilarining kasbiy tayyorgarligini mustahkamlaydi.

Shuningdek, mediakompetentlikni rivojlantirish o‘quvchilarning tanqidiy fikrlashini rivojlantirish, axborot xavfsizligini ta’minlash va zamonaviy ta’lim muhitiga moslashish imkoniyatlarini kengaytiradi. Kelgusida bo‘lajak boshlang‘ich ta’lim o‘qituvchilarining media savodxonligini oshirishga qaratilgan pedagogik texnologiyalarni takomillashtirish zarur.

ADABIYOTLAR:

1. Warschauer M. Technology and Social Inclusion: Rethinking the Digital Divide. MIT Press, 2004.
2. Livingstone S. Media Literacy and the Challenge of New Information Environment. London, 2008.

20-Fevral, 2026-yil

3. Kellner D., Share J. Critical Media Literacy, Democracy, and Education. New York, 2007.
4. Trilling B., Fadel C. 21st Century Skills: Learning for Life in Our Times. San Francisco, 2009.
5. Burbules N.C., Callister T.A. Watch IT: The Risks and Promises of Information Technologies for Education. Boulder, 2000.

